Woordenlijst.

A.

Ăc, ook.
âchapple, oogappel.
âchhîer, oogharen.
âchlid, ooglid.
âchwit, het wit van 't oog.
acht, acht.
achtende, achtste.
achtende hâlwe, zeven en (een half.
achtîne, achttien.
achtînste, achttiende.
âclic, akelig.
âclichéd, akeligheid.
àcse, bijl.
acsle, schouder.
àddre, aderen.
âdebar, ooijevaar.
âdelcer, edelman.
âdeldom, adel.
âge, oog.
âgenblic, oogenblik.
âgenebrun, wenkbraauw.
àgentlic, eigenlijk.
âi, een ei.
âin, eigen.
âindom, eigendom.
àl, aal, paling.
àlc en én, een ieder, ie-(der een.
àlce, ieders.
âld, oud.
âldèr, aldaar.
âldre, oudere.
âldste, oudste.
àlefuce, aalfuik.
àlensoppe, aalsoep, pa-(lingsoep.
alfte, elfde.

wumkes.nl

algemén, algemeen.
allebé, beide, alle beide.
allerwégene, allerwegen, (allenthalve.
âlmacht, almagt.
âlmachtige, almagtige.
almûgend, alvermogend.
âlter, altaar.
âlterlèccene, altaarkleeden.
altíde, immer, te allen (tijde.
alwen, elf.
alwiër, wederom.
âmbacht, bedrijf, bediening.
âmbold, aanbeeld.
âmer, emmer.
âmerbénde, ijzeren emmerhoepen.
amme, adem.
an, aan.
anbédeth, aangebeden.
anbédja, aanbidden.
ânbrânga, aanbrengen.
ânbrângen, aangebragt.
ancle, enkele, eenige; (de enkel.
âncemèmme, overgrootmoeder.
ânderd, geantwoord.
ândertja, antwoorden.
ânfânga, beginnen.
ânfângen, begonnen.
ânfâtja, aanvatten, aanpakken.
ânfâted, aangevat.
ânfira, aanvoeren.
anfired, aangevoerd.
ânfirer, aanvoerder.
angelát, aangezigt, gelaat.
ângst, angst, vrees.
ânlínd, aangeleund.
ânlínja, ergens tegen (leunen.
ânsètte bone, ingelegde (snijboonen.
ânsètte cól, zuurkool.
ânsjân, aanzien, achting.
ânsjâna, beschouwen, aanzien.
ânsprèca, aanspreken.
ânspréca, bezoeken.
ânsprèccen, aangesproken.
ânsprèccere, bezoeker, (aanspreker.
ânter, eenjarig rund.
àpàle, waterbakens.
aple, appel.
âr, oor.
àr, eerder, vroeger.
àra, eeren.
ârbéjdja, arbeiden.
ârbédere, arbeider, werkman.

wumkes.nl

árcljúwene, oorkloving.
àrde, (spreek *æede*) aarde.
àred, geëerd.
árhèl, anderhalf, $1\frac{1}{2}$.
àrfscop, erfenis.
árig, bezitting.
árírsen, oorijzer.
árlappe, oorlel, oorlap.
àrm, arm, (pauper).
àrme, armen, (brachia).
árringe, oorring.
árs, anders.
àrs, de aars.
àrscnóce, aarsknoop.
ársèce, oorzaak.
àrslúper, hagedis.
àrte, erwten.
àsce, asch.
àscedej, aschdag.
áscja, eischen.
áscere, eischer.
aste, het oosten.
àtter, naar, achter.
àttercûmelinga, nakome- (lingen.
àtterléte, nalatenschap.
àtterléten, nagelaten.
awcljúwa, afklimmen.
àwende, avond.
awgrund, afgrond.
awleugenja, afzweren, ver- (zweren.
awleugened, afgezworen, (verzworen.
awlúca, aftrekken.
awclúced, afgetrokken.
awmàne, *awmjúne*, af- (maaijen.
awmàned, afgemaaid.
awmàled, afgeschilderd.
awmálja, afschilderen.
awmatta, afmatten, ver- (moeijen.
awmatted, afgemat.
awmjúnd, afgemaaid.
awrita, afscheuren.
awríten, afgescheurd.
awrjucht, afgerigt.
awrjuchta, afrigten.
awscawja, afschaven.
awscáwed, afgeschaafd.
awscéda, afscheiden.
awsciëd, afscheid.
awsondered, afgezonderd.
awsonderja, afzonderen.

wumkes.nl

B.

Bâbe, vader.
bâca, bakken.
bacsténe, gebakken steen.
bâd, bevel.
bâden, geboden.
bâl, de bal van den voet.
bâla, spreken.
bâlca, bulken, loeijen.
bâlg, de buik.
bâlge, blaäsbalg.
bâmcelètters, gestikte letters op 't linnen.
bâme, boom.
banc, bank.
bange, verdriet.
barch, varken, zwijn.
bârd, baard.
bârfóts, barrevoets.
barna, branden.
báta, nuttig, voordeelig (zijn.
beângstígja, bang maken.
beângstíged, bang gemaakt.
bèc, mond, bek.
becând, bekend.
bèd, bed.
bedappa, betrappen.
bedapt, betrapt.
bèddepânne, bed-, vuurpan.
bedècca, bedekken.
bedèct, bedekt.
béden, beide.
bédet, gebeden.
bédia, bidden.
béding, voorwaarde.
bédinga, bedingen.
bedrouwed, gedreigd.
befâlla, ziek worden.
befólgia, vervolgen.
befólged, vervolgd.
bèfta, achter.
bèftcop, achterhoofd.
bèfterâcse, achterstel van (een' wagen.
bèfterste, achterste.
begràwa, begraven.
begràwen, begraven.
begrjut, aangesproken, (gegroet.
begrjuta, groeten.
behâlda, behouden.
behâlden, behouden.
beja, buigen, *règgels ûr beja*, achterover buigen.
bejéred, begeerd.
bejéria, begeeren.
bejtel, beitel.
beljusterja, beluisteren.
belówad, beloofd.
belówia, beloven.

wumkes.nl

bèlt, hoôp, bult.
belûrja, beloeren, iemand (zonder zijn weten, onverwachts) aanpakken.
bemjucsia, bemesten.
bén, zolder, *fótbén*, de (vloer.
benámed, benoemd.
bénd, band.
bénde, stijlen, gebinten.
beníma, benemen.
bérden, (spr. beeden) kind.
bérdenlás, kinderloos.
bére, draagberrie.
berécelja, vuur onder de (asch stoppen.
berécenja, berekenen.
berécned, berekend.
bérem, gist.
berjuchta, beregten.
berjuchtad, beregt.
beròpa, beroepen.
beropad, beroepen.
bescína, beschijnen.
bescînad, beschenen.
besèt, in beslag genomen.
besètta, in beslag nemen.
beslíten, beslist.
besorgde, bezorgdheid.
besorgja, vreezen.
béterja, beteren.
bethânca, bedenken.
bethâncad, bedankt.
betígia, aanklagen, aan- (tijgen.
betígad, aangeklaagd.
betimmerja, betimmeren.
betingia, bedingen.
betjândere, bediende.
betjûda, beduiden.
betjûga, betuigen.
betjûged, bewezen.
betjût, beduidt.
betongen, bedongen.
bewáred, bewaard.
bewária, bewaren.
bewéra, beletten.
bewéred, belet.
bewila, somtijds.
bewissed, vergewist.
bewissia, vergewissen.
bewópt, beschreid.
bí, bij, *bí him*, bij hun.
bjáda, bieden.
bjâr, bier.
bicanna, bekennen.
bicand, bekend.
bicláged, beklaagd.
biclágia, beklagen.
biginna, beginnen.
bigonnen, begonnen.
bihâlwa, behalven.
bile, bijl.

wumkes.nl

biléda, beluiden.
bilèt, beluid.
binâma, benoemen.
binda, binden.
binnelce, strook van gekleurde zijde onder de vrouwen-muts.
binutsia, benutten.
binutted, benut.
biríwja, zwelen.
biríwjed, gezweeld.
biséca, bezoeken.
bisécad, bezocht.
bitâlia, betalen.
bitscen, een weinigje, (iets, wat.
bjûse, beddeteek.
biwenge, de koorts.
biwja, *griddilja*, koortsig (zijn.
blàse, de blaas.
bláw, blaauw.
blèd, blad.
bléda, bloeden.
blic, blik.
bliccene sjûwe, blikken (zeef.
blide, vrolijk.
blídscop, blijdschap.
blinded, blind gemaakt.
blindja, verblinden.
blód, bloed.
blódfrjunda, bloedvrien-(den.
blója, bloeijen.
blójen, gebloeid.
bóc, boek.
bocse, broek.
bocwéte, boekweit.
bőd, bord, plank.
bőge, boog.
bólje, tobbe.
bolle, bul, stier.
bollecalf, stierkalf.
bóne, boonen.
boppe, boven.
bórd (*in én snídláde*), ijzeren haak in eene snijbank.
bórd, rak om tinnen schotels op te zetten.
bóromsléce, omslag om de (boor.
bodscop, boodschap.
brâcht, gebragt.
brâd, brood.
brâdbòtje, boterham van zwart brood.
brâdwice, zwarte broods-(week.
brânga, brengen.
bréc, ongemak, gebrek.
bréce, breuk.
bréce, boete, breuke.

wumkes.nl

bréd, bruid.
bréd, breed.
bréda, braden.
bréden, gebraden.
bréf, brief.
brègge, brug.
brejncoppe, hersenpan.
brejnpánne, idem.
bricce (*hángste*), paardeschoenen om door 't veen te loopen.
brjuwa, brouwen.
brjuwen, gebrouwd.
brûdscèt, bruidschat.
brûn, bruin.
brust, de borst.
brustbén, borstbeen.
bûc, buik.
bûdel, boedel.
bíll, buidel, zak.
bult, hoop.
bunce, beenderen.
bûr, kamer.
búrschop, buurschap.
buta, behalven.
bûter, boter.
buterste, buitenste.

C.

càceler, babbelaar.
câj, sleutel.
câl, kool, (vuur).
câlc, kalk.
çâld, koud.
câlf, kalf.
câmer, kamer.
câmerdóre, kamerdeur.
candler, kandelaar.
cante, brabandsche kant.
câpia, koopen.
cappe, muts.
cat, kat.
cattebloc, eetbakje der kat-(ten.
cédel en carrelce, melk-(brokken.
céma, kammen.
cèrf, snede.
cèrse, kaars.
cèrsesnuter, kaarsensnui-(ter.
cèrwa, snijden.
cèrwia, kerven.
cése, kies.
cesine, kozijnen.
cèssen, beddekussen.
cètbongel, kettingbeugel.
cètlèpper, blikken emmer-(tje.

wumkes.nl

cètte, ketting.
ceuca, koekalf.
ceucene, keuken.
ceula, koelen.
ceuled, gekoeld.
ceuning, koning.
ceur, keur.
ceura, kiezen.
cittig, spoedig, gaauw.
cidde, hit, klein paardje.
cjétig, vuil, morsig.
cjuwe, de kin.
clágia, klagen.
claffa, beklappen.
clampe, plank, post.
clâthre, kleederen.
cláwerja, klauteren.
clèmhâce, klemhaak.
clincpot, ijzeren pot met (drie pooten.
cljuwbeitel, kliefbeitel.
cljuwa, klimmen.
clòc, kloek, wijs.
clundermolce, gestremde (melk.
cnèppel, houten zeel.
cnibel, knie.
cníbelscjuwe, knieschijf.
cnibelhom, de oksel.
cníptange, nijptang.
cnobbe, buil.
cnóp, knop en knoop.
cnópnédle, speld.
cnówel, knokkel.
cóc, koek.
coden, haver.
coffibarndner, koffijbran- (der.
coffiméte, koffijmaatje.
coffimeulne, koffijmolen.
cól, kool.
cole, kool.
com, kom.
comfór, komfoor.
cop, hoofd, kop.
cóper, koper.
coppe, brandewijnskop.
còrt riten, (spr. koet riiten) verscheurd.
còrt, kort.
còrwe, (spr. koeroew) korf.
craft, kracht.
craite, hooiwagen.
cralle, koralen.
crámwjûf, kraamvrouw.
cramsbeje, lijsterbes.
cramsfûgle, lijster.
crân, kraan.
crânc, krank, ziek.
crappasser, krabpasser.
crèb, kribbe.
criga, krijgen.
criόle, chais.
cristenja, doopen.

wumkes.nl

cristmérden, kersdag.
crjûs, kruis.
crjûshâce, kruishaak.
crolle, krullen.
cróne (*om't iërden op to twínjen*), tweernhaspel.
cû, koe, mv. *cûé*, beesten.
cûma, komen.
cunde, kennis, *nít bi cunde*, gek.
curtscín, jak met slippen.
curwen, gesneden, gekerfd.
cût, kuit.
cwéda, spreken.
cwíle, kwijl.
cwína, kwijnen.
cwít, vrij, kwijt.

D.

Dâ, de, mv. van het lidwoord, in alle geslachten 1e en 4e n.val.
dác, nevel.
dách, evenwel, toch.
dáe, dood.
dâf, doof.
dâl, dorschvloer.
dâl, neder.
damd, gedamd.
damja, dammen.
dámsc, daamsch, zekere stof, damast.
dan, dan, want.
dáw, dauw.
de, de, vrouwl. lidw.
dècht, lamp.
déce, deken.
dej, dag.
dejlíc, dagelijks.
déla, deelen.
déld, gedeeld.
dén, gedaan.
dépe, doopen.
dér, daar.
déra, hinderen.
dérètter, daarna.
dérhèr, daar van daan.
dès te lânger, des te langer.
dèt, dat, het, onz. lidw.; *dèt dért him nics*, dat let hem niets.
deupt, gedoopt.
dí, de, manl. lidw.
dicht, na, *dichte bí*, nabij, *nej bí*.
dína, opzwellen.
disc, tafel.
disselbâm, disselboom.
djâp, diep.

wumkes.nl

djåppre, dieper.
djòr, duur, dierbaar.
djûp, diep, vaart.
dobbe, waterplas.
dóderce, eijerdojer.
dóc, doek.
dóre, deur; *de dór hèt slèten*, de deur is gesloten geweest.
drânce, drinkplaats voor het vee.
drânca, drinken.
drâncen, gedronken.
dréga, dragen.
drejn, gedragen.
drèpple, drempel.
dreuma, droomen.
dreum, droom.
drift, reed, drift, weg.
drinca, drinken.
drinceldobbe, drinkplas voor 't vee.
drjuwa, drijven.
dróge, teems, zeef.
drówa, dreigen.
drûle, knobbel, buil.
dûcerbóre, duikerboor.
dûgd, deugd.
dûn, dronken.
dûra, durven.
dûsend, duizend.
dúsendste, duizendste.
dûsig, duizelig; *dûsig inne cop*, duizelig in 't hoofd.
dûwel, duivel.
dwân, doen.

E.

Edder, vroeg; *hèlsce edder*, zeer vroeg.
èddre, eerder.
édswére, gezworene.
égentlíc, eigenlijk, eigendommelijk.
ejde, egge.
ejdia, eggen.
eje, water.
ejnig, eenig.
ejlånd, eiland.
èlc, ieder; *èlc and én*, een ieder.
èllebowe, elleboog.
èlne, elle.
èncet, inkt.
ènkershóde, inktpot.
énd, einde.
éndja, eindigen.
éndigja, idem.

wumkes.nl

énfâldich, enkelvoud, eenvoudig.
énmâl, eenmaal.
énsen, idem.
épen, open.
épena, openen.
épenbér, openbaar.
épenhirtich, openhartig.
épenichhejd, opening.
ér, vroeger.
érd (spr. *æed*), aarde.
érd, lange turf.
érdspade, spade om turf te steken.
èspele, espel, distrikt.
ét, naar; *étter*, naar; *étter Ramsloh*, naar Ramsloh.
ètmâl, etmaal.
éwel, kwaad.
éwende, avond; *schimer-éwende*, schemer-avond.
éwen mâcia, effen maken.

F.

Fadder, gevader, peet.
fâlla, dooden.
fâllen, gedood.
fâlsc, valsch.
fân wel, van wie.
fângia, vangen.
fângst, vangst.
fârgere, *fârc*, bigge.
fârmilce, vare koe.
farwa, verwen.
farwed, geverwd.
fât, vet.
fatia, vatten, grijpen.
fec, vak.
fèchta, vechten.
fédem, vadem.
fejlen, gebreken.
fèlged, geploegd.
félgen, *félinge*, velgen, land, dus genaamd.
fèlhéd, weinig.
félig, veilig.
fènt, jonge knaap.
féra, varen.
féra, voeren; *wèl fért dèr wej*, wie reist daarheen.
ferbjáda, verbieden.
ferbarna, verbranden.
ferbérga, verbergen.
fercérd, gekoren.
férdich (sp *fæedig*), vaardig.
ferdomja, verdoemen.
ferdràja, verdragen, verzoenen.

wumkes.nl

ferdrét, verdriet.
fergrátera, vergrooten.
fergráterd, vergroot.
ferjéta, vergeten.
ferlówa, beloven, verzekeren.
fèrre, verder.
ferrédie, verraden.
ferscáncunge, schenking, vergeving.
fersèca, ontkennen.
fèrsen, gevroren.
fersètta, verzetten.
fersmádia, versmaden.
fersûma, verzuimen.
ferstánd, *clóchejd*, verstand.
fertéra, verteren.
ferûrdela, veroordeelen.
fèst, vast.
fèsta, vuist.
fèsteldej, vastendag.
fèstia, vasten.
fèstigja, bevestigen.
fèstslèc, vuistslag.
fèt, vat, ton.
féte, voeten.
fíf, vijf.
fíftín, vijftien.
fíftínste, vijftiende.
fín, fijn.
finger, vinger.
finstere, venster.
fíra, voeren, leiden.
firmja, vormen.
fírwej, verre.
fisc, visch.
fjunde, vrienden.
fjèddendél, vierendeel.
fjéldférend, reizend.
fjend, vijand.
fjôrendéles úre, kwartier uur.
fjôrde, vierde.
fjôrdendél, vierendeel.
fjôwer, vier.
fjôwertín, veertien.
fjôwertínste, veertiende.
fjuchta, schelden.
fjûrcôrwe (spr. *fjoerkoeroew*), vuurkorf.
fjûre, vuur.
fjûrhérd (spr. *fjoerheed*), vuurhaard.
fjûrstén, vuursteen.
flacs, *vlas*.
flâjne, dorschvlegel.
flásc, vleesch.
flejn, gevlogen.
flinc, knap, vlug.
flintstén, keisteen.
fliôga, vliegen.
flitsebôge, boog.
flochta, vlechten.

wumkes.nl

flôd, vloed.
flucht, de vlugt aan een spinnewiel, waarover de draad door de ijzeren tanden loopt.
fodderja, voeden.
foggen, beddeveêren.
fôld, gevouwen, eene plooi.
flôda, vouwen, plooijen.
foldwâ, voldoen.
fóle, veulen.
fôlged, geploegd.
folged, gevolgd.
folgia, volgen.
fólgia, ploegen.
fólc, volk.
frohnligenem, H. Sacramentsdag, des Heeren ligchaams feest.
fon, van.
fon dér, van daar.
fondst, vondst.
fonte, doopvont.
fôr, voor.
fôrâldere, voorouders.
fôr én sèt, onlangs.
fôrândertja, *fôrandwór-dja*, verantwoorden.
fôrce, vork.
fôrcop, voorhoofd.
fórge, vore, akkervore.
fôrhâmer, voorhamer.
form, vorm.
fôrmûnder, voogd.
fôrnòma, vernemen, verstaan.
fôrnste, voorste.
forjéta, vergeten.
fôrwaria, bewaren.
fótbén, vloer.
fótwarpel, voetwervel.
fówne, maagd.
frâmd, vreemd.
fré, vrede.
frédlic, vreedzaam.
frégia, vragen.
fréjen, vrijen.
fréjendej, vrijdag; *stille fréjendej*, goede vrijdag.
frèst, vorst, spits van een dak.
frí, veilig.
frímácia, bevrijden.
frjûsa, vriezen.
fróm, vroom.
frost, vorst.
frjunda, vrienden.
fròwmòr, vroedvrouw.
fûgel, vogel.
fûgelscûlle, vogelkooi.
fûl, veel.

wumkes.nl

G.

Gābel, vork om met te eten.
gaffele, *scjotele*, gaffel.
gán, gegaan.
gānga, gaan.
gans, geheel.
gast, gast.
gastlånd, hoog land.
gat, wonde, beet.
gaw, gaauw.
gedinen, gordijnen.
gelûd, geluid.
geluc, geluk.
geménde, gemeente.
geníta, genieten.
genòch, genoeg.
gèrdel, gordel.
gerjuchtstjānere, geregtsdienaar.
gèrs, gras.
gèrslånd, grasland.
gescjoda, geschieden.
gesûnd, gezond.
gewald, geweld.
gewissia, verzekeren.
giël, onvruchtbaar.
gissing, vermoeden.
gisteû, gelde koe.
glès, glas.
glésbejtel, beitel.
glèsrûten, glasruiten.
glída, glijden.
glóde, gloed.
glòja, gloeijen.
glòjen, gloeijend.
gnísa, spotachtig lagchen.
gnûster, knarsbeen.
gòd, goed.
góld, goud.
gólf, hooivak; Friesch *golle*.
gong, de gang.
grāt, groot.
grātdóre, schuurdeur.
gràwa, graven.
grèb, graf, begraafplaats.
grép, greep, vangst.
gréwerscèt, gravenschat, belasting voor de vrije jagt en visscherij der Sagelters.
grienetòrnsdej, witte donderdag.
gríma, morsen (griemen).
grín, groen.
grípa, grijpen.
grommelja, donderen.
gûs, gans, m. v. *gése*.

wumkes.nl

H.

Hâ, hooi.
hâce, haak.
hâcje, haakje; *îshâcje*, ijshaakje.
hâfèc, hooivak.
hâférdich (spr. *hooveedig*), hoovaardig.
hâforce, hooivork.
hâg, hoog.
hâgia, behagen.
hâgtî'd, hoogtijd.
hâl, hengsel van een' pot.
hâlda, houden.
hâle, half.
hâletûms stèckbejtel, halfduims steekbeitel.
hâlia, halen.
hâls, hals.
hâlsjuc, juk.
halter, halster.
haltertejl, halstertouw.
hâmend, hemd.
hâmer, hamer, *lîtje hâmer*, kleine hamer.
hând, hand.
hândcorwe, handkorf.
hândscròwe, handschroef.
hândtjûcse, handdissel.
hâne, haan.
hângia, hangen.
hângîrsen, hangijzer.
hângst, paard.
hângstebricce, schoenen voor de paarden.
hângstehowe, paardenhoef.
hângste njòstrige, neusgaten der paarden.
hanne, hen.
hârja, de zeissen aanzetten.
hart, hart.
hase, haas.
haspel, haspel.
hâstich, haastig.
hatte, hitte.
hauér, wild zwijn.
hèbba, hebben.
hèc, staketting.
hèccer, hakker.
hèccelse, gesneden voeder, haksel.
héd, huid.
héde, heide.
hérdene (*erd*), turfhok.
hèce, hak, hiel.
hèchte, snoek.
hejl, hagel.
heila, genezen.
hél, heel, geheel.
héla, halen, verbergen.
hèlpa, helpen.
hémel, hemel.

wumkes.nl

hèngde, hengselen der deur.
hér, haar.
hér, hier.
héra, hooren.
hérde (spr. *heed*), de haard.
hèrdja, hard maken.
hèrst, herfst.
héta, noemen.
hír, hier.
hilc, huwelijk.
hille, hel.
hillig, heilig.
hinca, mank gaan, hinken.
hinderia, hinderen.
hingst, hengst.
hire, huur, pacht.
hire, haar; *da's hirens*, dat is het hare.
hitsele, hekkel.
hjàwer, haver.
hjŭ, zij.
hóce hâ, hoop hooi.
hód, hoed.
hórden (spr. *hoden*), hoorn.
hórdnen, horens.
hofte, heupe.
holt, hout, m. v. *holter*, bosschen.
hosce, houten klomp.
hûlja, huilen.
hûnd, hond.
hûndred, honderd.
hûning, honig.
hûs, huis, *hûs en hérd*, huis en haard.
hûshire, huishuur.
hûsman, huisman.
hûshimmelia, huis-schoonmaken.

I.

Jadder, uijer.
Ic, ik.
jà, ja.
jégel, tandvleesch.
jél, geel.
jéld, geld.
jéldpûde, geldzak.
jélhéd, geelheid.
jére, pis, mistwater.
jèrsen, gisteren.
igge, rand, boord.
igge, het scherp van 't zwaard.
jír, jaar; *neijírsdej*, nieuwjaarsdag.
ílt, eelt.
íme, honigbij.
ímecòrwe, bijenkorven.

wumkes.nl

immer, altijd.
in dâ lângte and in't twerse, in de lengte en in de breedte.
incrjòpa (spr. *inkjoepe*), insluipen.
ingânga, ingaan.
jon, tegen; *jon dâ dôre ân rûnnen*, tegen de deur aangeloopen.
jonspréca, tegenspreken.
jonwôrdig (spr. *junwoodig*), tegenwoordig.
irsen, ijzer.
ìsc, akker.
íse, ijs.
íshâcje, ijshaakje.
íta, eten.
íten, het eten, gegeten.
jû, gij.
jucca, keppelen.
jûcced, gekeppeld.
jûle, *jole*, wagenrad, wiel.
junder, ginder.
junt, ginds.
jûwen, even gelijk.
jûwennej, even na.
iwenja, effen maken.

L.

Lachia, lagchen.
làcia, misprijzen, laken.
lâdere, ladder.
lágèt, langet aan de tipmuts.
lâilíne, jaaglijn.
lâm, lam, (agna).
lâm, lam.
lând, land.
lànde, lendenen.
lânger, langer.
lânghâle, verlenging der vuurhaak.
lânge wâjne, lange wagen.
lângte, lengte.
lâpa, loopen.
last, last.
lèc, schimp, spot.
lécen, gesloten.
lèccene, beddelakens.
léda, luiden; onv. tijd *lòd*, luidde.
léde, smart, leed.
lèdsà, leggen; *hi lejt*, hij ligt.
léje, toom, leidsel.
lèlc, leelijk.
léna, leenen.
lép, 1.) slecht; *lépe jîren*, slechte jaren; 2) ondeugend, *lép wirc*, on-

wumkes.nl

deugend werk; 3.)erg, boos.
lépe, flaauwte.
lésa, lossen, onv. tijd *lòs.*
lésen, gelost.
lèste, laatste.
lét, staat, ligt; *di lét flug dâ grâne*, dat koorn, die granen, staan mooi.
léta, laten, nalaten.
lètta, hinderen, beletten.
léwèrce, leeuwerik.
líca, gelijken.
lícerwíse, gelijkerwijze.
lícmâcia, effen maken.
lícnam, ligchaam; *dóden lícnam*, een lijk.
líde, leden, (membra).
líne, lijn.
lip, lip.
list, list.
lític, weinig.
líwja, leven.
líwendlâs, (spr. *ljoewend-loos*), levenloos.
ljâw, lief.
ljâwer, liever.
ljâwhèbba, beminnen.
ljocht, licht.
ljocht dej, licht dag.
ljochtmis, lichtmisse.
ljòde, volk.
ljuw, lijf.
lòge, dorp, stede, plaats.
lója, leder bereiden, looijen.
lója, weerlichten.
lòn, loon.
longe, long.
lópa, loopen; onv. tijd *lép*, liep.
losja, lossen.
lúca, sluiten; onv. tijd *lóc*, sloot.
lucht, lamp.
lucht, lucht.
luchtscíre, kaarsensnuiter.
luchtjérden, kaarsepit.
lunege, musch.

M.

Mâg, naastbestaande.
mâge, de maag.
mâi, meimaand; *mâimânde.*
màld, geschilderd.
màlia, schilderen.
mân, man.
man, men, maar.
mànd, gemaaid.

wumkes.nl

mande, gemeenschap.
mândej, maandag.
mâne, de maan.
mânga, mengen.
mângsel, beslag, mengsel.
mânia, vermanen.
mânich, menig; *wo mânich*, hoe menig.
mânsce, mensch.
mâr, ten zij.
marc, merg.
maste, het meeste.
mat, vermoeid.
mèd, met; *mèd én órem*, met elkander.
mérden (spr. *meeden*), morgen.
mérdenèddre, morgenvroeg.
merden éwende, morgen-avond.
mérdens, morgens.
médlând, hooiland.
mej, mag, van *mûga*, mogen.
mèllenje, malen.
mèmme, moeder.
menûte, minuut,
mèrc, grensscheiding,
mére, merrie.
mèster, meester.
mèstersce, de vrouw van den meester.
méta, *jon côme*, te gemoet komen.
méte, maatje.
meuser, mortier.
middej, middag.
midwice, woensdag.
midwintersdej, kersdag.
midsûmer, St. Jan (24 Junij).
mina, meenen.
miga, pissen.
mige, pis.
milde, mild.
min, mijn.
minder, minder (*minner*).
minste, minste, geringste.
mis, verkeerd, onregt.
misdwâ, misdoen.
mjâna, maaijen, onv. tijd *mânde*.
mjucs, mist.
mjucshâce, misthaak.
mjucsja, bemesten.
mjucsládere, mistladder.
mjucs weije, mist rijden.
môlce, melk.
mond, voogd.
morde, moord.
motte, turfschip der Sagelters; *héle motte*, *hâlwe motte*.
mûga, mogen, kunnen.

wumkes.nl

muje, moei, tante.
mûla, mond.
munta, munten; *jéld slâjen.*
munte, munt.
mûre, de muur.
mûrstrange, muurplaat.
mûs, muis.
mutsce, vrouwen muts.
mutte, motzwijn.

N.

Nâ, nooit.
nâ, neen.
nacca, nek.
nâd, nood.
nâma, noemen.
namme, naam.
nâre, treurig.
nât hèbba, niet hebben.
nawl, navel.
néder, adder.
nédle, naald; *séjnedle*, naainaald.
nej, na.
neijer, nader.
neila, boos.
nejl, nagel, spijker.
nejltjuster, *piccetjuster*, stikdonker.
nejst, naast.
nemens, niemand.
nén, geen.
nénhânde, geenerhande.
nèppe, nap.
nèttelceuning, distelvink.
neugja, noodigen; *neugja oppe wèdscop*, ter bruiloft noodigen.
nichte, nicht.
nics, niets.
nigia, nijgen.
nimmen, niemand.
nit, niet.
nit bi cunde, gek.
noch, noch.
nochénsen, nogmaals.
nódwíce, noodweek.
nóse, neus.
nû, nu.
nuj, nieuw.
nummer, nimmer.
nut, nuttig.
nute, noot.

wumkes.nl

O.

Oc, ook.
ocse, os.
of, of.
ofter, dikwijls.
ofwél, alhoewel, ofschoon.
ógene, oven.
òger, oever.
óme, oom.
onclóc, waanwijs, gek.
onhérich, ongehoorzaam.
onnuts, onnut.
onwéder, onweder.
ór, de andere.
òrhàl (spr. *oerel*), anderhalf.
órs, anders.
orth, overgebleven hooi of stroo.
ósa, scheppen, hoozen.
ósfèt, hoosvat.

P.

Pacca, pakken.
pacced, gepakt.
pád, pad.
pàle, paal.
pândja, panden, in de boete slaan.
pânne, pan.
panse, pens; *cûpanse*, koepens.
pår, m. v. *pàren*, peer.
parti macia, muiten.
pàsje, paschen.
pàscdej, paaschdag.
passer, passer.
piccetjuster, stikdonker.
pìpe, pijp.
pìpe, kus.
pìpja, kussen.
pìtsce, roede.
plânca, plank.
plégia, verzorgen.
plóge, ploeg.
plógirsen, ploegijzer.
plógia, ploegen.
plucced, geplukt.
pluccja, plukken; onv. tijd *pluccede*.
pogge, kikvorsch.
pòl, poel.
póte, pooten, beenen.
posseleijn, porselein.
post, balk, plank over eene sloot.
potlètse, potlepel.

wumkes.nl

potsia, scheren.
prália, pralen.
prewja, proeven.
prìn, breinaald, priem.
pûlja, pullen, pellen.
pûster, blaasbalg.
put, put.
pûtàle, puitaal.
putswingel, putzwengel.

R.

Râd, rood.
ram, *wèdder*, ram, weer.
rámen, vensterglazen.
rångebór, ronge-boor.
rûp, zeel, touw.
rârja, loeijen.
raspa, raspen.
râwe, roof.
râwa, rooven.
réca, geven.
réca, reiken, toereiken; onv. tijd *rèc*.
récena, met een grove kam kemmen.
récend, gerekend.
récenja, rekenen; onv. tijd *récende*.
rèct, gegeven.
rèd, rad.
réda, raden.
règge, rug.
réje, rij, regel.
réjèn, dwarshouten in de muren.
rènge, ijzeren banden.
rènna, loopen; onv. tijd *rân*.
rép, paardekrib, reef.
réscop, gereedschap.
rèsta, rusten.
rét, scheur.
reuc, de reuk.
reuma, ruimen.
reumer, roemer, glas.
ribbe, rib.
rìn, regen.
rìna, regenen, onv. tijd *rìnde*.
rìnebôge, regenboog.
rìnen, geregend.
ripele, vlashoepel.
rìr, jonge koe, rier.
rìsa, rijzen.
rìsen, gerezen.
rìsen pâncòce, gerezene koeken.
rìta, scheuren.
rìten (*to*), verscheurd; *cort* (*coet*) *rìten*.

wumkes.nl

rjucht, regt.
rjuchta, regten.
rjuchterhânde, regterhand.
rjûme, riem.
rjuwe, hark.
roc, rok,
rôc, de rook.
rôcedflâse, rookvleesch.
rôf, korst van eene wonde, roof.
roffelscâwe, handschaaf.
rogge, rogge.
roggebult, roggehoop buiten's huis.
roggejèrwe, roggegarwe, schoof.
róme, room.
ronge, rong van een' wagen.
ròpa, roepen.
rôstirsen, rooster.
rotte, rot.
rûca, ruiken.
rude, schurft.
rugeripje, rijm.
rullesmér, reuzel.
rûmlic, ruim, vrij.
rûn, ruin, paard.
rurja, roeren.

S.

Sacs, mes, dolk.
sâd, bron, put.
sàde, zode.
sâdel, zadel.
sâl, zaal, kamer.
sâlt, zout.
sâltfèt, zoutvat.
samt, fluweel.
samt bénde, fluweelen banden.
sând, gemaand.
sâng, zang.
sânga, zingen.
sângd, geschroeid.
sângen, gezongen.
sângerich, aangebrand.
sammelja, verzamelen, bijeenbrengen.
scabeccen, blikken emmertje.
scáda, schaden.
scâle, schalen.
scâme, schaamte.
scâmel, schammel, waarin de wagen draait.
scande, schande.
scap, kleederkast.
scâwbânce, schaafbank.
scâwe, schaaf.
scéda, scheiden.

wumkes.nl

scéde, scheiding.
scép, schaap.
scèlden, *câcelje*, schelden, krakeelen.
scélda, vechten.
scèlja, schellen.
scènca, schenken.
scépa, scheppen.
scéra, snijden.
scérde, ploegijzer.
scèrp, scherp.
scèt, schatting.
sceulce, theekopje.
scienja, schoonmaken.
scil, dop, schil.
scíl, verschil.
scíla, schillen.
scilderâtsje, schilderij.
scimeréwende, schemer-avond.
scin, het vel, de huid.
scín, schijn.
scína, schijnen, blijken.
scínce, ham.
scíne, scheenbeen.
scínebunce, idem.
scinfèl, lantaren.
scióte, schot.
scip, schip.
scipmân, schipper.
scottele, hooigaffel.
scjuth, schiet. 3e pers.
scíre (*in én bálansje*), tong in den evenaar.
scoldere, schouder.
scowestreu, strooschoof.
sców, schoorsteen.
scówa (*spr. sco-e*), schouwen.
scríwa, schrijven.
scûfstén, schuifsteen.
scûmer, schuimspaan.
scûmsce, wild, *scûmsce hângst*, wild paard.
séc, zaak.
scea, zoeken.
sècs, zes.
sècstich, zestig.
séda, zaaijen.
sère, pijn, smart.
séjà, naaijen.
séjnèdle, naainaald.
sejsse, zeissen.
sélden, zelden.
sèlge, de zelfde.
sèlscop, gezelschap.
ségelter (spr. *sælter*), sa-gelterlander.
sèlwem, den zelfden.
sèlwer, zilver.
sende, zonde.
sèt, ogenblik, *for en sèt*, voor een oogenblik.

wumkes.nl

sètírsen, ijzer waar de zaag mede gezet wordt.
séwer, speeksel.
sichtje, zichten.
síde, diep.
síde, zijde.
sídelplânce, zijplank.
síd, zeissen om de heide te maaijen.
síle, zeel.
síne, zenuw.
sín, zijn, *sín 't wejne*, zijnentwege.
sípe, omtrek om de misthoop, waar de aal of gier zich verzamelt.
sitta, zitten.
sjâ, zien.
sjònga, zingen.
sjûw, het zwarte van het oog.
sjuwa, zeven, reinigen.
sjuwe, zeef.
slâ, slaan. onv. tijd *slòg*.
slâjen, geslagen.
slâtja, slatten.
sléce, slag.
slégel, arm van eene blaasbalg.
slépe, slaap.
slèrtwjuf, morsige, vuile vrouw.
slétusce, slagtanden.
sleuwe, kinder overmouw.
sljucht, slecht.
slot, slot.
slòte, sloot.
slówe, muilen, pantoffels, sloffen.
slûmer, sluimering.
smâca, smaken.
smâce, smaak.
smèdda, smeden.
smèlla, versmallen.
smídja, smeden.
smidscóle, smidskool.
smíta, smijten.
smitte, smidse.
smocht, honger; *ic heb smocht*, ik heb honger.
smóra, smoren.
snâbel, mond, snavel.
snâteria, spreken.
sné, sneeuw.
snéde, zichtstok.
snída, snijden.
snídlade, snijdhaak.
snot, kwijl, snot.
snâre, snaar van het spinnewiel.
so, zoo.
sógen, zeven.
sógentich, zeventig.
sóle, zool.
sóne, zoon.

wumkes.nl

sópje, borrel, zoopje; *ic mejnén sópje*, ik houd van geen borrel.
spáde, spade.
spânge, spang, gesp, halssieraad der Sagelter vrouwen.
spânságe, kleine zaag.
spânna, spannen.
spanne, spanten op een dak.
spéce, spaken.
spégel, spiegel.
spéra, speuren, sporen.
spérhâc, werktuig om ringen te maken.
spícer, spijker.
spícerbór, spijkerboor.
spícerírsen, spijkerijzer.
springa, springen.
sprûtzen, roeden der vensterramen.
spuija, spuwen.
stàl, staal.
stappa, stappen.
stát, gestooten.
stécpasser, steekpasser.
stèlpe, deksel.
sténcóle, steenkolen.
sténhûs, steenhuis, stins, burgt.
stèrc, sterk.
stért (spr. *stæet*), staart.
stéta, stoten; onv. tijd *statte*.
stícelbârs, baars.
stíge, getal van 20.
stjèrwa, sterven.
stjûr, stuur, roer.
stjûra, sturen.
stjûf, stijf.
stóle, stoel.
stòr, groot.
stòtewíce, wittebroods week.
stòte bòtje, boterham van wittebrood.
strâm, stroom.
strancèt, schutting, staketsel.
strange, strengen.
strete, straat.
streu, stroo.
strícelbénd, band, waarmede de vrouwen het haar opbinden.
stríken, gestrooken.
strímel, kanten strook om de muts.
stumper, stumpert.
suc, zich; *suc ferdrét ân dwâ*, zich zelven verdriet aandoen.
succer, suiker.
sudich, zuidelijk.

wumkes.nl

sûlàcse, dwarsbijl.
sûmer, zomer.
sundej, zondag.
sunder, zonder.
sunder cóle, doove koolen.
sunéwende, zaturdag.
sunne, zon.
sûr, zuur.
swalſce, zwaluw.
swàrd (spr. *swæed*), zwaard.
swarma, omzwerven.
swartûg, rouwkleeding.
swèccet, naastleger; *grens*, idem.
swèlla, opzwellen.
swèmma, zwemmen.
swéra, zweren.
swît, zoet.
swéte, zweet.
swètte, grensscheiding.
swît wâj, zoete wei.
swîgia, zwijgen.
swîme, zwijm.
swjuwa, zweven, onzeker zijn.

T.

Tàc, het stroo van het dak.
tàce, het dak.
tàct, gedekt.
tàfelce, schrijfbord.
tál, getal.
tâncja, bedanken.
tâne, teenen.
tânge, tang.
tapja, tappen.
tar, teer.
tasta, tasten.
taw, touw.
tawia, leder bereiden.
tégede, tiende, belasting.
tèlla, spreken.
tèller, bord.
téninge, heminge, omtuining.
tèrsca, dorschen.
tèste, vuurtest.
teuffelce, aardappel.
téwa, toeven.
thanca, denken.
thjânia, dienen.
thjândisc, toonbank.
thécop, theekopje.
thélètse, theelepeltje.
thérac, rak om daarop het theegoed te zetten.
thérme, darmen.
thèrp, dorp, kerspel.
thrjuſâltich, drievoudig.

wumkes.nl

thrjucante sile, driekante vijl.
thrjuwe, drie.
tichte, dicht.
tila, diep ploegen.
tilbâr, roerend.
tilja, bouwen, bebouwen.
tilla, heffen, dragen.
tille, kleine brug.
timpe (*fân 't* âr), oorlel.
tinnen, tinnen.
tisdej, dingsdag.
tjâ, trekken.
tjân, tien.
tjenwordich (sp. *tjenwoddig*), tegenwoordig.
tjûcsel, dissel.
tjûga, getuigen.
tjûge, getuige.
tjuster, duister.
tjuwe, teef.
to, tot.
tò, toe, dicht.
to béter, des te beter.
tocsacs, snijmes.
to hope, te zamen.
tò lûca, toesluiten.
tóme, toom.
to mets, somtijds.
to règ, achterwaarts.
tórn (spr. *toden*), toren.
tórnsdej, donderdag.
tosc, tand.
to wîlen, terwijl, (bijwijlen).
trâne, traan.
trappe, trap.
tràwa, draven.
trècpot, theepot.
tréda, loopen.
trèdde, derde.
trèddendél, derdedeel.
trèsse, luts, tres.
treurja, treuren.
thrja, driemaal.
trjascen, gedongd, bemest land.
trjuchter, trechter.
trjuwe, trouw.
trobbe, toele van het rad.
trogge, baktrog.
trouwa, dreigen.
truch, door.
truchscjûta, doorschieten.
truchsléce, werktuig om gaten in het ijzer te maken.
trûfel, troffel.
tsâce, de kaak.
tsàf, kaf.
tsèrce, kerk.
tsèrcwej, kerkweg.
tsèrnja, karnen.
tsèrndemòlce, karnemelk.
tsèrne, karnmolen.

wumkes.nl

tsèrspèl(sp.*tsespel*), kerspel.
tsètel, ketel.
tsis, kaas.
tsûcen, kuiken.
tûme, duim.
tûms stecbejtele, duims steekbeitel.
tûmstoc, duimstok.
tûne, tuin.
twá, twee.
twâjérig, tweejarig.
twâng, dwang.
twàrs, dwars.
twía, tweemaal
twinga, dwingen.
twínja, tweernen.
twisce béde, tusschenbeide.
twisce, tusschen.
twispalt, oneenigheid.

U.

Ulc, bunsing; *hi stjonct as én ulc*, hij stinkt gelijk een bunsing.
ûmmecèrf, een heele snede broods.
ûmmecòma, omkomen.
ûmmetrála, omdraaijen.
ûnder, onder.
ûnderírsen, het ijzer, hetwelk men onder een ander legt om er een gat in te slaan.
ûndersceulce, theeschoteltje.
ûnderstunda, zich vermeten.
ûnfrédlic, vredeloos.
ûp, op.
updrift, opreed.
uphjèlda, ophouden, keeren.
uplanga, de sparren op eene uitbouwing der schuur.
uprîscja, opstaan.
upspréca, een die zit op roepen om iets te zeggen.
upstânda, opstaan.
ûptille, opheffen.
up wèccer wîse, op welke wijze.
ûpwerfte, plaats waarop het huis staat.
ûr, over.
ûrbèstemór, overgrootmoeder.
ûrcùma, overkomen.
ûrhândigja, overhandigen.
ûrhàndigja, idem.

wumkes.nl

ûrléwja, overleven.
ûrnacht, de volgende nacht.
ûrréca, overreiken.
ûrsjâ, overzien.
ûrtjuga, overtuigen.
ûrwèldigja, overweldigen.
ûse, onze.
ût, uit.
ûtcèndigia, verkondigen.
ûtcèppinge, uitbouwsel eener schuur.
ûtdèm, bovendien.
ûtlândich, uitlandig.
ûtlândsc, buitenlandsch.
ûtstal, uitstel.
ûtwàrds, uitwaarts.

W.

Wâ, wie.
wâce, wak, slenk.
wâcja, dooijen.
wâcia, waken.
wâcs, was.
wâcs, wies, van *wâcsa*, groeijen, wassen.
wâcsa, groeijen.
wâcsen, gegroeid.
wâge, wand, zijde.
wâj, wei.
wâjne, wagen (sp. *wooien*).
wâld, woud.
wàlle, *bogen*, golf, meer, water.
walle, omheining.
wâ mânich, hoe menig.
wan, wanneer.
wâna, gewennen.
wambes, vrouwen jak.
wânne, wanne, korenwan.
wanwétend, onwetend.
wanwétend grât, buitengewoon groot: Friesch *onwitene grât*.
wâpen, wapen; m.v. *wâpne*.
wâpia, noodgeschrei maken.
wâreld, wereld.
wâria, bewaren.
wâter, water.
weccer, welke.
wéde, weide.
wéden, gewijd.
wédenhûs, pastoriehuis.
wedéria, waarderen.
wèdscop, bruiloft.
wèdse, wieg.
wèg, verloren.
wégeria, weigeren.
wècht, gewigt.
wej, weg, m.v. *wége*.

wumkes.nl

weja, weiden.
wejèr, koren-waaijer, wijnne.
wejne, *sin'twejne*, zijnentwege.
wejnima, wegnemen.
weisen bérdene, weeskind (spr. *weisen beeden*).
wel, wie.
wél, wel, *ja wél*, ja wel.
wélich, moedwillig.
wèlle, put.
wél, wiel.
wèncel, winkelhaak.
wèndelhâce, touwhaspel.
wér, waar, waarachtig.
wér, wederom.
wèrdérd, gewaardeerd.
wésa, wezen, zijn.
wét, nat.
wèt, wat.
wéte, weit, tarwe.
wétichéd, natheid.
wíce, week.
widerfórt, verder, wijders.
widewjûf, weduwe.
wier, waar.
wierûm, waarom.
wierthânca, wreken.
wier wej, waar heen.
wjérde (spr. *wjæede*), waarde; *wet is die dûc wjérd*, wat kost die doek.
wjèrc, werk.
wjûf, vrouw.
wíla, rusten.
wíle, rust.
wíne, *wime*, stokken om het spek op te leggen.
winna, winnen.
wicsèlja, wisselen.
wis, zeker, wis.
wisa, wijzen.
wise, wijze; *lícerwise*, gelijkerwijze.
wit, wit.
witenscop, wetenschap.
wocht, wicht, meisje.
wògeria, woekeren.
wolce, wolken.
wolle, wol.
wrac, slecht.
wracce tsis, wrakke kaas.
wrècja, wreken.
wrèntlic, waarlijk.
wréwel, wrevel.
wringe, hek.
wùnde, wonde.
wunthe, handschoen.
wûrda (sp. *woedde*), worden
wurgia, worgen.
wurm, mot.
wurtle, wortelen.
wûstenej, woestijn.

wumkes.nl